

AUTOROVA NAPOMENA

Ova knjiga ne govori o Isusu kojega nalazimo u Novom zavjetu, već o Isusu koji je iz njega izostavljen. Evanđelisti ne pišu o takozvanim “izgubljenim godinama”, o razdoblju između Isusove dvanaeste i tridesete godine. Isus zapravo nestaje prije toga jer se, nakon priča o rođenju, spominje samo na jednom mjestu (samo u Evanđelju po Luki), kada se dvanaestogodišnji Isus odvaja od svojih roditelja tijekom Pashe u Jeruzalemu. Josip i Marija već su bili na putu kući kad su shvatili što se dogodilo. Zabrinuti su se vratili istim putem te našli sina Ješuu (tako su ga zvali na hebrejskom) kako u hramu sa svećenicima raspravlja o Bogu. Osim opisa toga neobičnog događaja Isusovo djetinjstvo i mladost su manje ili više nepoznati.

No, postoji još jedan Isus, izostavljen iz Novog zavjeta – prosvijetljeni Isus. Prema mojem mišljenju njegovo je izostavljanje znatno osakatile kršćansku vjeru jer, koliko god Krist bio jedinstven, ako ga se postavi za jednoga i jedinog Božjeg sina, ostatak čovječanstva ostaje napušten. Golemi jaz razdvaja Isusovu svetost i našu običnost. Milijuni kršćana prihvaćaju tu razliku, koja nije nužna. Što ako je Isus želio da njegovi sljedbenici – i mi – dosegne isto jedinstvo s Bogom koje je on dosegnuo?

Moja se priča temelji na pretpostavci da je to želio. Slijedeći mladoga tragaoca iz Nazareta na njegovu putu prema kristovstvu, iscrtao sam put prosvjetljenja. Nije ga bilo potrebno izmisliti. Prosvjetljenje je postojalo u svakom dobu povijesti. Put od patnje i razdvojenosti prema blaženstvu i jedinstvu s Bogom prilično je utaban. Isusa stavljam na taj put zato jer vjerujem da ga je prešao. Mnogi potvrđeni kršćani se, dakako, ne slažu sa mnom, a neki su gorljivi u svojem stavu. Oni žele da Isus ostane jedinstven, jedini čovjek koji je ujedno Bog. Ali, ako Isus pripada svijetu, u što osobno vjerujem, njegova priča ne može isključivati sve druge koji su postigli Božju svjesnost. Isus u ovom romanu ostaje spasitelj, ali nije jedini spasitelj.

Isprva nisam bio sklon zamisli pisanja romana o izgubljenim godinama. Nezamislivo je napisati novu *Bibliju*, a ako umjesto toga odlučite prikazati Isusa u svjetovnom kontekstu, izlažete se riziku poricanja njegove svete uloge, koja je nepobitna. Kršćanskim vjernicima – i svim tragaocima – želio sam dati još više razloga za nadahnuće. Da bih to postigao, Isusa sam morao smjestiti u okvir svakidašnjeg života. Zabrinjavaju ga nasilje i nemiri, pita se sluša li Bog, silno je zaokupljen pitanjem *Tko sam ja?* Nipošto ne želim osporavati Isusova učenja iz *Biblije*, već želim zamisliti kako je došao do njih.

Dakle, kakav je Isus kao mlad, sumnjičav tragalac? Razmatrao sam nekoliko mogućnosti. Mogao sam zamisliti da je ovo izgubljena biografija. Ali, biografije se temelje na činjenicama, a u ovom slučaju poznajemo malo činjenica: imena članova Isusove obitelji i gotovo ništa više od toga. Je li Isus znao čitati? Koliko je poznavao Toru? Je li živio odvojeno od rimske kulture ili se slobodno družio s rimskim kolonistima i vojnicima Rimskog Carstva.

Novija razmatranja čak dovode u pitanje činjenicu da je Isus bio tesar; neki autoriteti tvrde kako je vjerojatnije da je njegov otac Josip bio klesar ili općenito “radnik”, majstor svih zanata. U svakom slučaju, ni Novi zavjet nije biografski

prikaz. Posrijedi je ideološko uvjeravanje da je određeni karizmatični lutalica zapravo dugo čekani mesija, a napisano je u nemirnim vremenima, kad su drugi kandidati za naslov mesije jednako glasno zastupali svoj slučaj.

Druga mogućnost bilo je pisanje svojevrsnog duhovnog *fantasy* romana, u sklopu kojega bih pustio mašti na volju. Duhovna *fantasy* djela nisu ograničena jer nema činjenica koje bi ih držale u okvirima. Isus je mogao naukovati u čarobnjakovoj radionici u Efezu ili posjetiti Partenon te sjediti do nogu Platonovih nasljednika. Ali, taj mi se smjer doimao pretencioznim.

I na poslijetku, mogao sam krenuti od poznatog i štovanog Isusa iz evanđelja te poći unatrag. Taj bi put bio najsigurniji, pomalo nalik *Mladom Indiana Jonesu*, koji raspiruje naše zanimanje za junaka za kojega znamo da dolazi. Ako nam evanđelja pokazuju čovjeka punog ljubavi, suosjećanja i mudrosti, vrlo je vjerojatno da je počeo kao dijete koje je iskazivalo neuobičajenu ljubav, dobrotu, suosjećanje i mudrost. Te su se značajke tijekom godina vjerojatno razvijale do onoga dana kad je Krist, otprilike u tridesetoj godini, s bljeskom izašao na scenu, zahtijevajući od rođaka Ivana da ga krsti u rijeci Jordan.

Razmatrajući sve te mogućnosti, shvatio sam da iz *Biblije* nije izostavljen samo jedan Isus. Jednostavno je bilo logično prikloniti se onome koji je najvažniji, središnji Isus koji preklinje da ga se upozna. Za mene on nije osoba, već stanje svijesti. Isusovo sjedinjenje s Bogom bilo je proces koji se dogodio u duhu. Sa stajališta Buddhe ili starih indijskih rišija ("vidjelaca") Isus je postigao prosvjetljenje. To je bilo moja istinska tema. Mladić s potencijalom spasitelja otkrio je svoj potencijal i potom ustanovio kako ga valja ostvariti. Nadam se da ću uspjeti zadovoljiti najdublju radoznalost čitatelja. Kako se osjeća jedinstvo s Bogom? Može li Isusov put biti i naš? Vjerujem da može. Isus je bio učitelj više svijesti, a ne samo njezin blistav primjer. Svojim je učenicima rekao da će oni činiti sve što je on mogao, i još više. Nazivao

ih je “svjetlošću svijeta”, a isti je izraz primjenjivao i za sebe. Upućivao je prema Kraljevstvu nebeskom kao vječnom stanju milosti, a ne dalekom mjestu skrivenom iznad oblaka.

Ukratko, ispostavlja se da je Isus koji je izostavljen iz Novog zavjeta, za današnje vrijeme u mnogočemu najvažniji Isus. Njegova težnja spasenju treperi u svakom srcu. U suprotnom kratka karijera prijepornog, prilično preziranog rabina s margine židovskog društva iz prvog stoljeća ne bi značila mnogo. Pa ipak, kao što svi znamo, taj je tajanstveni rabin ovjekovječen u mitu i simbolici. Nisam želio da Isus u ovoj knjizi bude štovan, a ovu priču nipošto nisam želio istaknuti kao najpotpuniju i najtočniju. Događaji ove priče čista su fikcija. Ali, na dubljoj razini, Isusa doživljam kao stvarnog jer sam zavirio u njegov um. Jedan bljesak spoznaje uslišava mnoge molitve. Nadam se da će tako misliti i čitatelji.

Deepak Chopra, svibanj 2008.

PRVI DIO

TRAGALAC

1.

NEZNANAC U SNIJEGU

“Konj!” viknuo je dječak iz hrama kad je dotrčao uspuhan, hvatajući dah. “Brzo, dođi vidjeti.”

“Zašto?” upitao sam ne dižući glavu. Bio sam zaokupljen pisanjem, što sam činio svakog jutra. Moje piskaranje nikada nije dospjelo u ruke nikome izvan ove mračne, ruševne kolibe, ali to nije važno.

“Zato jer je golem. Požuri, prije no što ga netko ukrade.”

“Misliš, prije no što ga ti ukradeš?”

Dječak je bio toliko uzbuđen da je prolijevao vruću vodu iz vjedra po podu. Imao je dopuštenje ući u kolibu netom nakon svitanja i napuniti mi kadu.

Pogledao sam ga i namrštitio se. “Što je sa suzdržanošću?”

“Što?” upitao je.

“Mislio sam da te svećenik poučava ne uzbuđivati se toliko.”

“To je bilo prije konja.”

Ako ste rođeni visoko u ovim planinama, zalutali konj za vas je neobičan događaj. Odakle bi ovaj mogao biti? Vjerojatno iz Zapadnog Carstva, u kojemu se uzgajaju golemi crni pastusi. Mještani su životinje razaznavali prema kompasu. Slonovi dolaze s juga, gdje počinje džungla, a deve

iz istočne pustinje. Na svim svojim putovanjima vidio sam samo jedno od tih sivih čudovišta, koja su nalik hodajućim zidinama.

Sa sjevera, s onu stranu tjesnaca, dolaze maleni, dlakavi poniji, koji su bili vrlo uobičajeni – trgovci su ih koristili za dopremanje robe: konoplje, svile, mirisa, soli, suhog mesa i brašna. Osnovne potrepeštine i svila za ukrašavanje mladenke u radosti ili omatanje trupla u žalosti.

Odložio sam tintom natopljeno pero na stalak i protrljao crnilo na svojim prstima. “Bolje spusti to vjedro prije no što nas obojicu potopiš”, rekao sam. “A tada mi donesi ogrtač.”

S visokih se vrhova tijekom noći spustila oluja, udarajući u životinjske kože razvučene preko mojih prozora i ostavljajući još jednu stopu novog snijega. Izašao sam iz kolibe i osvrnuo se uokolo.

Ovdje nije samo konj, pomislio sam.

Dječak iz hrama nije me mogao čekati pa je pojurio stazom.

“Pronadi neznanca”, viknuo sam.

Dječak se okrenuo. Viknuo sam niz vjetar, a na tim se visinama moj glas mogao čuti na velikoj udaljenosti.

“Kojeg neznanca?” viknuo je dječak.

“Onoga koji je pao s konja. Potraži ga. Traži ga temeljito i nemoj odugovlačiti.”

Dječak je oklijevao. Radije bi zurio u lijepog, velikog konja, ali je i traženje tijela u snijegu bilo privlačno na svoj način. Kimnuo je i nestao iza zavoja. Stijene s obje strane staze bile su dovoljno velike da i odrastao čovjek nestane u njima, a kamoli mršavi dječak.

Polako sam krenuo za njim, ali ne zbog dobi. Ne znam koliko mi je godina. To me je odavno prestalo zanimati. No, još uvijek ne škripim dok se krećem.

Tajanstvenog neznanca predvidio sam dva dana prije, ali nisam predvidio noćnu oluju. Snijeg ga neće ubiti, ali bi ga struja ledenog zraka s vrhova vrlo vjerojatno mogla

ubiti. Nitko iz donjeg svijeta ne očekuje takvu hladnoću. Seljanima sam pomogao spasiti zaglavljene putnike koji su imali sreće. Samo su im nosevi i nožni prsti pocrnjeli. Kad su dovučeni u sklonište, isprva su bili obamrli, ali su počeli vrištati od bolova čim su ih spasitelji zagrijali.

Svi u mojoj dolini osjećaju silno poštovanje prema visokim vrhovima i njihovim opasnostima. Ali štuju i planine, koje ih podsjećaju koliko je Nebo blizu. Meni nije potrebna utjeha Neba.

Seljani me više nisu zvali u spašavanje. Uznemirivalo ih je to što je stari isposnik, nalik iskrivljenoj rezbariji od tikovine, mogao hodati bosonog, a njihova su stopala bila omotana slojevima kozje kože i krpa. Stisnuti jedni uz druge za dugih zimskih noći, raspravljali su o tome te zaključili da sam sklopio pogodbu s kakvim zloduhom. Budući da je mjesnih zloduha bilo na tisuće, nekoliko ih se moglo posvetiti skrbi za moja stopala.

Hodao sam stazom sve dok u vjetru nisam začuo slabašan zvuk iz daljine, više nalik skvičanju glodavca nego dječaćkom glasu. Ali, znao sam što znači. Skrenuo sam lijevo, u smjeru iz kojega je zvuk dopro, i ubrzao korak. Bilo mi je važno da neznanca pronađem živoga.

Kad sam prešao preko sljedećeg brijega, opazio sam hrpicu u snijegu. Dječak iz hrama zurio je u hrpicu, koja se nije micala.

“Čekao sam da dođeš prije no što ga udarim”, rekao je. Na licu mu se čitala ona mješavina užasa i ushita koja ljude preplavi kad pomisle da su nabasali na truplo.

“Slušaj me. Nemoj mu željeti smrt. To ne pomaže”, upozorio sam ga.

Umjesto da udari hrpicu, dječak je kleknuo i počeo je zdušno razmetati rukama. Neznanac je uspio utonuti pod sloj snijega debeo cijelu stopu, ali me to nije iznenadilo kao nešto drugo. Kad sam napokon ugledao obrise njegova tijela, shvatio sam da kleči na koljenima, ruku sklopljenih pod bradom. Dječak još nikoga nije vidio u tom položaju.

“Zar se tako ukočio?” upitao je.

Nisam odgovorio. Promatrajući tijelo, bio sam zapanjen činjenicom da netko može moliti do smrti. Položaj mi je rekao i da je posrijedi Židov jer su pobožni ljudi na istoku molili sjedeći prekriženih nogu; nisu klečali.

Rekao sam dječaku neka otrči u selo po saonice, a on me je poslušao bez pogovora. Zapravo smo ga nas dvojica sami mogli odnijeti. Ali, bila mi je potrebna samoća. Čim je dječak otišao, približio sam usne neznančevu uhu koje je još uvijek bilo jarko ružičasto, iako prekriveno injem.

“Probudi se”, šapnuo sam. “Znam tko si.”

Nekoliko se trenutaka ništa nije dogodilo. Neznanac je očito ostao zaleđen, ali ga nisam zagrlio kako bih mu predao toplinu vlastitoga tijela. Ako je to bio gost kojega sam očekivao, to nije bilo potrebno. Ali, učinio sam malen ustupak. Neznanca sam oslovio imenom.

“Isuse, probudi se.”

Većina duša odgovara kad ih osloviš imenom. Neke će doći čak i iz sjene smrti. Neznanac se trgnuo, isprva slabašno, tek toliko da otrese sloj pahuljica sa svoje zaleđene kose. Nije se morao odlediti. Ljudi nisu poput šarana, koji cijelu zimu može ostati zaleđen te ponovno oživjeti u proljeće, kad se jezera odlede. Neznanac je po vlastitoj volji ušao u potpunu nepomičnost, a tada je po vlastitoj volji izašao iz nje. Da sam dječaku dopustio vidjeti to, bio bi uvjeren da se bavim crnom magijom.

Isus je podignuo glavu, praznog pogleda. Još se nije potpuno vratio u svijet. Polako me je razabrao.

“Tko si ti?” upitao je.

“To nije važno”, odgovorio sam.

Pokušao sam mu pomoći da ustane. Odupro se. “Došao sam vidjeti samo jednog čovjeka. Ako to nisi ti, ostavi me.” Bio je žilav i jak, čak i nakon toliko napornog putovanja, pa me je odgurnuo toliko snažno da sam se zaljuljao na petama.

Isus nije pitao za svojega konja. Govorio je prostim grčkim jezikom, koji se govori na tržnicama Zapadnog Carstva.

Zacijelo ga je naučio na putovanjima. Donekle sam razumio grčki jer sam ga naučio od trgovaca dok sam bio neznančeve dobi, otprilike u dvadeset i petoj.

“Ne budi tvrdoglav”, rekao sam. “Došao sam i iskopao te. Tko bi se drugi bavio običnom hrpicom snijega?”

Isus je i dalje bio oprezan. “Kako si doznao moje ime?”

“Tvoje je pitanje samo sebi odgovor”, rekao sam. “Pravi čovjek će znati tvoje ime bez pitanja.”

Isus se tada nasmiješio pa smo zajedno prisilili njegova koljena da se isprave. Nesigurno je ustao i odmah pao na moje rame.

“Trenutak”, rekao je.

U tom sam ga trenutku odmjerio. Ja sam bio za pola glave viši od stanovnika planinskih sela, a Isus je bio toliko viši od mene. Tamna kosa i brada bile su mu podrezane, ne uredno, već ugrubo, kao što ih putnik podrezuje kad nema vremena za dotjerivanje. Uz blijedu kožu njegove su se smeđe oči doimale tamnije. Zapravo, koža mu je bila blijeda u usporedbi s preplanulošću na toj visini, na kojoj su se svi ljudi doimali kao kožni vinski mjehovi.

Isus mi je dopustio da ga, oslonjenog na svoje rame, vučem uz planinu, što mi je reklo da mi vjeruje. Nije me ponovno pitao za ime. Premda je to sitnica, shvatio sam je kao znak vidovitosti. Draža mi je stroga anonimnost. Ako želite potpunu samoću, ne otkrivajte svoje ime i nikoga ne pitajte za njegovo. Mještani moje ime nisu znali ni nakon što sam godinama živio u njihovoj blizini, a ja sam njihova zaboravljao čim bi ih čuo, uključujući ime dječaka iz hrama. Katkad sam ga zvao “Mačak” jer mu je posao bio hvatati poljske štakore koji su u hram dolazili privučeni mirisom i uljem.

Nakon pola milje Isus se uspravio i počeo sâm hodati. Trenutak poslije prekinuo je šutnju. “Čuo sam za tebe. Kažu da znaš sve.”

“Ne, ne kažu. Kažu da sam mucavi maloumnik ili štovatelj demona. Reci istinu. Vidio si me u viziji.”

Isus se doimao iznenađenim.

Rekao sam: “Od mene ne moraš skrivati svoje znanje”. Pogledao sam ga. “Ništa u meni nije skriveno. Ako imaš oči, vidjet ćeš.”

Kimnuo je. Tada je povjerenje među nama bilo potpuno.

Uskoro smo stigli do moje vjetrom izudarane kolibe. Kad smo ušli, posegnuo sam prema gredama i uzeo zavežljaj omotan u prljave lanene krpe.

“Čaj”, rekao sam. “Pravi, ne suhe stabljike ječma koje ovdje kuhaju.”

Stavio sam posudu otopljenog snijega na žeravnik kako bi zavrio. Žeravnik je dimio i grijao jer sam za svakidašnje potrebe palio suhu balegu. Pod kolibe bio je prekriven istom balegom pomiješanom sa slamom. Žene su svakog proljeća dolazile staviti novi sloj.

Isus je čučnuo na pod, poput seljaka, i promatrao. Da sam doista znao sve, znao bih je li Isus naučio tako čučati među svojim narodom ili na svojim dugim putovanjima. Nakon vanjskoga čistog zraka oči mojega gosta zasuzile su od dima. Odmaknuo sam komad suhe kože, koji je prekrivao prozor, kako bih pustio zrak unutra.

“Čovjek se navikne”, rekao sam.

Nisam namjeravao zapisati taj posjet, iako sam u dvadeset godina doživio samo nekoliko sličnih posjeta. Na prvi pogled Isus ni po čemu nije bio osobit. Praznovjerje neukih nužno stvara gorostase i čudovišta od onih s osobitim sudbinama. Istina je suprotna. Jesu li Isusove oči bile duboke poput oceana i tamne poput vječnosti? Nisu. Upućeni su u njegovu pogledu opazali nešto što riječima nije moguće izraziti, ali isto vrijedi za očajno siromašnu seljanku koja prvi put ugleda svoje novorođeno dijete i pršti ljubavlju. Jedna je duša svaka duša, samo mi to ne želimo uvidjeti.

Prema istoj logici – sve riječi su Božje riječi. Ljudi i to ne žele uvidjeti. Isus je govorio kao i svi drugi. Ali nisu svi drugi govorili kao Isus, što jest zagonetka.

Prvih sat vremena pili smo crni čaj, pripremljen pravilno i jak, u čast mojega gosta, ne slab, kakvoga sam inače pio. Zaliha mi je trebala potrajati cijelu zimu.

“Mislim da shvaćam tvoj problem”, rekao sam.

“Misliš, razlog zbog kojega sam došao k tebi?” upitao je Isus.

“To je isto, nije li? Pronašao si Boga i to nije bilo dovoljno. To nikada nije dovoljno. Nema gladi gore od vječne gladi.”

Isus se nije doimao iznenađenim. Pravi čovjek bi tako govorio, ne postavljajući uvodna pitanja. A ja sam se nagledao grozničavih mladića koji su se uspinjali na planinu sa svojim vizijama. Sagorjeli bi i otišli vrlo brzo, noseći sa sobom pepeo svojih vizija.

“Jedno je pronaći Boga”, rekao sam. “Postati Bogom – to je nešto posve drugo. Nije li to ono što želiš?”

Isus se doimao zaprepaštenim. Za razliku od grozničavih mladića on me nije pronašao svojom voljom, već je nevidljivo vođen, doveden za ruku, poput djeteta.

“Ne bih to tako rekao”, odvratio je ozbiljnim tonom.

“Zašto ne? Nije moguće da brineš zbog bogohuljenja, više ne.” Nasmijao sam se; zvučalo je kao kratak, tih lavež. “Već su te stotinu puta gađali riječju ‘bogohuljenje’. Ne brini. Nitko ti ne viri preko ramena. Kad zatvorim svoja vrata, čak i mjesni bogovi moraju ostati vani.”

“Ne i moj.”

Nakon toga više nismo razgovarali, već smo sjedili u tišini, dok je čajnik pištao na žeravniku. Tišina nije prazna. Ona je bremenita mogućnost onoga što će uskoro biti rođeno. Tišina je misterij kojim se bavim. Tišina i svjetlost. Zato sam posve lako prepoznao svjetlost koju je Isus donio sa sobom.

Ali, to nije bilo sve. Njegov je put bio zacrtan prije njegova rođenja. Bio je još mlad i tek ga je nakratko vidio. No, netko drugi bi cijeli tvoj put mogao vidjeti bez suza. Zbog toga je Isus doveden kroz snježnu oluju, kako bismo isprepleli svoje vizije.

Zaspao je sjedeći ondje, svladan iscrpljenošću. Sutradan ujutro počeo mi je pripovijedati svoju priču. Dok su riječi tekle, hladnoća i tama kolibe davale su priči dojam nestvarnosti. Ali, to je bilo očekivano. Isus je odavno posumnjao da možda živi u snu.

Poslušao sam njegovu priču i u svojem umu vidio mnogo više. Poslušajte je i prosudite sami.